

ĆWICZENIA DOSKONALĄCE CZYTANIE ZE ZROZUMIENIEM.

Opracowała mgr Jadwiga Koziel

Referat wygłoszony na spotkaniu z rodzicami 10. 12 2002 r.:

CELE:

- **Uświadomienie rodzicom znaczenia umiejętności czytania ze zrozumieniem.**
- **Zaznajomienie z rodzajami ćwiczeń doskonalących czytanie ze zrozumieniem.**
- **Zachęcanie do prowadzenia z dzieckiem poznanych ćwiczeń.**

Czytanie jest czynnością, bez której proces uczenia się nie istnieje. Przed rozpoczęciem czytania należy znać jego cel. Nada to czytaniu charakter czynny. Podczas takiego czytania pojawią się pytania, na które czytający będzie się starał znaleźć odpowiedź.

Istotą czytania jest odkrycie sensu przeczytanego tekstu. Czytanie ze zrozumieniem określa się jako czytanie rozumiejące lub czytanie w postawie estetyczno-badawczej. Czytanie rozumiejące to umiejętność odtwarzania sytuacji przedstawionej w danym tekście, rozumienie symboli, znaczeń. Czytanie w postawie estetycznej – przeżycia intelektualne, czytanie nie po to, aby się dowiedzieć, ale by coś przeżyć. Zaś czytanie badawcze to czytanie z umiejętnością odniesienia sytuacji z tekstu do sytuacji życiowych.

Rozróżnia się dwa rodzaje czytania: czynne – czyli takie, które powoduje intelektualne i emocjonalne zaangażowanie prowadzące do rozumienia i w konsekwencji zapamiętania czytanego tekstu oraz czytanie bierne, czyli polegające na czytaniu jakby mimo woli, od niechcienia, czytanie jak gdyby „zdanie po zdaniu” bez syntetycznego wiązania także odległych od siebie myśli. Doskonając technikę czytania ze zrozumieniem dążymy do wykształcenia u dziecka czytania czynnego. Oczywiście należy pamiętać o tym, że do czytania cichego dziecko może przejść dopiero wówczas, gdy posiada już w pełni opanowaną umiejętność poprawnego czytania głośnego.

Posiadając umiejętność czytania ze zrozumieniem dziecko może osiągnąć następujące cele:

- Znaleźć odpowiedź na zadane pytanie.
- Odszukać w tekście określoną informację.
- Wyłowić z tekstu ważne szczegóły.
- Ocenić czytany tekst.
- Praktycznie wykorzystać uzyskane informacje.
- Przeżywać w wyobraźni przedstawione w tekście wydarzenia, czyli wejść w świat fikcji literackiej.

Aby sprawdzić, czy nasze dziecko czyta ze zrozumieniem, możemy polecić mu aby:

- Opowiedziało przeczytany tekst własnymi słowami;
- Wyszukało konkretne, zawarte w tekście informacje.
- Sformułowało własne zdanie na temat domyślnie zawartych w tekście twierdzeń.
- Przewidziało zakończenie czytanej historii.
- Wyszukało w tekście np. opis, rozmowę, konkretne wydarzenie itp.

Najważniejszym celem czytania jest **zrozumienie tekstu i wydobywanie z niego użytecznych informacji**. Zrozumienie to zdolność do wyobrażenia sobie sytuacji opisanej w tekście, a następuje ono poprzez:

- Analizę tekstu, czyli wyodrębnienie spraw najistotniejszych;
- Stawianie pytań;
- Ogarnianie treści, czyli czytanie analizujące;
- Aktywny stosunek do czytanego tekstu, tzn. wyrobienie sobie opinii o nim;
- Uświadomienie sobie głównych myśli autora i zależności pomiędzy nimi występujących (czytanie syntetyzujące).

Istnieje wiele rodzajów ćwiczeń, ułatwiających dziecku nabycie umiejętności czytania ze zrozumieniem. Oto przykłady takich ćwiczeń:

1. Przed przystąpieniem przez dziecko do czytania tekstu, dajemy mu polecenie – np.

- Odszukaj drugie zdanie, przeczytaj je wzrokiem, potem głośno odczytaj (konkretny – 2 lub wskazany najkrótszy itp.) wyraz.
- Wyszukaj w tekście szóste zdanie, a w nim wyraz trzeci, zdanie trzecie – wyraz siódmy itp.
- Odszukaj w tekście wyrazy ,które są do siebie podobne (np. ten sam wyraz w różnej formie), ale nie tak samo zbudowane.
- Wyszukaj w tekście same imiona i odczytaj je.
- Znajdź w tekście pytanie, a następnie odpowiedz na nie.
- Opisz np. występującą postać, dom, zwierzę, itd.

Są to bardzo ważne ćwiczenia, gdyż polecenie zmusza dziecko do odszukania w tekście odpowiednich zdań, przeczytania ich po cichu, uświadomienia sobie, czy treść ich jest zgodna z poleceniem i udzielenie odpowiedzi.

2. Test słów łańcuchowych.

kotpomidory	wędrówkażuk
okładkasito	balonikwzór
kaszasłońce	syropgarnek
sitoszynka	wiatrjabłoń
pożarzawody	prezentpróg
piątkaperon	piłkaczapka

Dziecko dostaje kartkę papieru, na której w dwóch kolumnach wydrukowane są jedenastoliterowe „obiekty” – słowa łańcuchowe. Każde z nich jest złożone z dwóch rzeczowników w formie słownikowej (bez spacji). Materiał leksykalny wykorzystany w ćwiczeniu został dobrany starannie, tak, aby wykluczyć wyrazy obce dzieciom pod względem znaczenia. Zadaniem dziecka jest poprawne rozdzielenie słów wchodzących w skład słowa łańcuchowego w jak najkrótszym czasie i bezbłędnie. Wykonując to ćwiczenie dziecko zmuszone jest do poprawnego odczytywania pojedynczych liter i złożenia ich w dwa sensowne wyrazy. Należy zadbać o to, aby niemożliwe były podziały wieloznaczne w wyrazie łańcuchowym.

3. Test zdań łańcuchowych.

rano powtórzę wiersz dzisiaj wychodzimy wcześniej siostrze Jurka
zabrakło drobnych zawsze zwycięża lepszy dzwonek oznajmił
koniec ostatniej lekcji przechodząc przez jezdnię trzeba uważać
czytanie sprawia mi przyjemność jutro wyjeżdżamy na wakacje
jest już późna nic nie zrobi się samo jest nam bardzo wesoło

Test ten jest zbudowany z pewnej liczby wypowiedzeń, nie tworzą one jednak opowiadania. Zdania łańcuchowe wybrane do danego tekstu pochodzą z kilkudziesięciu krótkich opowiadań powstałych na podstawie słownictwa dzieci klas I – III. Każde wypowiedzenie tworzy określoną logiczną całość, ma swój sens i znaczenie. W teście została pominięta wielka litera na początku zdania oraz kropka-znak interpunkcyjny kończący wypowiedzenie. Nazwy własne są zapisane wielką literą, zgodnie z zasadami polskiej ortografii. Zadaniem dziecka jest uważne przeczytanie zdań i postawienie pionowej kreski w miejscu, gdzie kończy się jedno, a zaczyna drugie zdanie. Brak wielkich liter i kropek wymaga od dziecka odczytania prawidłowej formy gramatycznej wyrazów i rozumienia tekstu w trakcie czytania. Nie jest bowiem możliwe prawidłowe oddzielenie

twierdzeń, jeśli nieprawidłowo odczyta się formę gramatyczną wyrazu, nie zrozumie się miejsca i roli wyrazu w poprawnej składni, a tym samym nie dostrzeże się sensu całego wypowiedzenia.

Zaletą obu testów – słów i zdań łańcuchowych jest fakt, że można je powtarzać wielokrotnie.

4. Układanie wyrazów z rozsypanek sylabowych.

ba za ran	baza
ko nan ra	koza
	baran
	banan
	kora

Dziecko otrzymuje kartkę z zestawem sylab – po lewej stronie – i prawidłowo napisanymi wyrazami – po prawej stronie marginesu. Zaginamy kartkę wzdłuż marginesu tak, aby dziecko nie widziało wyrazów, następnie czytamy mu sylaby i informujemy, ile wyrazów można z nich ułożyć. Dziecko łączy kolorowym pisakiem sylaby tworzące wyraz i zapisuje go obok.

5. Uważne czytanie opowiadania.

Dziecko otrzymuje kartkę, na której znajduje się kilka wyrazów. Czytamy dziecku opowiadanie, o ono daje znać, gdy w treści pojawiają się wyrazy z jego kartki. Następnie dziecko samo czyta tekst opowiadania i podkreśla te wyrazy.

6. Uzupełnianie tekstu z lukami.

Dziecko otrzymuje kartkę z tekstem z lukami i wypisanymi pod nim brakującymi wyrazami. Najpierw czyta wyrazy, potem tekst tak, jakby te wyrazy w nim były, a następnie wpisuje je w odpowiednie miejsca. W trudniejszej wersji tego ćwiczenia nie podajemy dziecku brakujących wyrazów, musi samo je ustalić z kontekstu czytanych fragmentów zdań.

Zaprezentowane przeze mnie ćwiczenia mają na celu doprowadzenie do uzyskania przez dziecko takiej poprawności, aby biegłość czytania była połączona z jednoczesnym rozumieniem treści.

Literatura:

1. Sobolewska D. – *Czytam i rozumiem, (kl.3 SP)*, Seventh sea.
2. Brześkiewicz Z. – *Superczytanie*, Agencja Wydawnicza „Comes” 1995.
3. Giełdoń G., romejko-Hurko B. – *Już lubię czytać*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe.

Opracowała: **mgr Jadwiga Koziel**